

CARLBOHM, JOHAN ARVID, KONGL. FINSKA
BOKTRYCKERIET, SCHÖNBERG, ANDERS,
GJÖRWELL, CARL CHRISTOFFER

Bref om en tryckt skrift, kallad:
Anmärkningar, öfwer svenska
ministerens förhållande, och
ursprunget til det år 1741 med
Ryszland begynte krig. =(Rubr.)
Anon.= (Stockholm, tryckt uti kongl.
finska bo

(Carlbohm
1771

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Bref

Om en tryckt Skrift, kallad:

Anmärkingar, öfver Swenska Ministerens Förhållande,
och Ursprunget til det år 1741 med Ryssland begynte Krig.

1700-1829

EX. 8

Min Herre.

Jag tackar ödmjukeligen för meddelandet af den Skriften, om Swenska Ministeren och Finska Kriget, som Min Herre gånstigt tåckts meddela mig. Här på Landsbygden bakom bergen, der man sällan har bud til Stockholm, och det faller för dyrt, at låta större Skrifter sig tillfändas med Posten, där få wi sällan snart hwad som tryckes i Stockholm; men så undgå wi ock ofta dermed, at beswåras af den oförnuftiga isska och bitterhet, som nu öfverflödar i många Swenska Skrifter. I stället för Tryckfrihetens berömliga ändamål, at Medborgare med inbördes kärlek borde upplysa hwarandra, så synes nu, en stor del af våre Skribenter, intagne af Fantastiskt ifwer, endast åsyfta, at upfylla allas hjertan med hat och bitterhet sins emellan. Öfveligen få wi i min Landsort leswa i lugn och stilhet, och weta icke af sådan isska emellan Medborgare, utan om den ena ej altid tänker lika med den andre, så leswer man ändock som förnuftige människor tilhoppa, den ene bemöter och undfaller den andra med inbördes heder, och ingendera wil den andra något ondt.

Min Herre fordrar af mig, at säga mit omdöme om denna Skriften. At göra det fullkomligen, wore et ämne för flera bref; men om Min Herre tåckes nu tillåta et något widlyftigare bref, så wil jag bjuda til at yttra i det ämnet hwad jag derom har mig bekant, och mina reflexioner wid detta papper.

Udrasdfst bör jag säga mina tankar, om tryckande af Ministeriella Handlingar. Min Herre wet, at jag aldrig ålskat onådiga hemligheter, som, i Zwickes ärender, aldeles äro skadelige; men i Ministériella wärf skulle den vara aldeles ofunnog om deras Na-

tur, som wille tro, at de någonsin kunna afhandlas offentligen, och utan at i en beständig tystnad förwaras. Orsaken är tydelig, ty det man dermed wille uträtta, bleswe eljest fruktlöst. Man skulle förekommnas och hindras i alt af främmande Makter, och ingen Ministere kunde uträtta något; så at det bleswe aldeles ingen Conjunction, hwilket insfall, jag wet ej af hwad anledning, nu blifwit et ordspråk.

Men härtil kommer et icke mindre wigtigt skäl, uti swagare Riken emot de mäktigare, och i fria Samhälles mera än i Enwålds Stater. Alle Samhälles böra akta sig, at icke onödigt wis skaffa sig owänner; men de swagare Stater mera än de mäktigare. Jen Enwålds Herres Cabinet går ofta alt endast genom des Person, och merendels altid kan tystnad wid Ministerielle ärender der förwaras; men i fria Samhälles är lättare tilfälle för Utrikes Influencer, emedan samma ärender der gå igenom flere händer. Dessa influencer böra förekommas så länge möjligt är, men framför alt bör hindras, at hwarken Samhället må lida igenom den uprigtighet, hwarmed man, i en Ministeriel öfwerläggning, måste utreda andre Staters ställning och affigter, ej heller at den Patriotiske Medborgaren må wäga något, i anseende til Utländske Magter, igenom den frihet, hwarmed sakens natur fordrar, at han der skal säga sin tanka om dem. Jag skal söka förklara detta tydeligare. I de fläste Ministeriela öfwerläggningar, måste man ju utreda grunderne til det man bör göra eller icke, efter moget förswande af flera skäl. Ämnet rör ju främmande Magter, och det är om dem man skal tala. Man måste då utreda hwarderas ställning och affigter, ända til de Regerandes dygder och fel, som ofta inlöper i dessa öfwerläggningar. Man måste, til exempel, säga: Den Staten wil öf wäl, emedan des interesse fordrar det; en annan Stat kan aldrig uprigtigt wilja öf wäl, ty det strider emot des interesse; den Magten borde wilja öf wäl, men Regenten är qntingen oförståndig, eller styres af främmande drifskäddrar, så at den ej känner sit interesse; den eller den Regenten är trolös, enwis, styrd af fåfänga, ombytlig, med mera, så at den ej är at bygga på; den Ministren ledes af et tydeligt begär at herrska öfwer sina grannar, och styra alla deras rådslag innom dem, så at den är i den tiden farlig, och så widare. Om man icke fritt och utan farhåga får säga sådant i slika öfwerläggningar,

gar, så kunna inga Ministériele göromål besörjas. Om sådant och mera dylikt göres allmänt bekant, så måste ju et Rike söta sig än på et, än på annat ställe med utrikes Magter, ej heller kan någon annan Ministere någonsin underhandla något, om Conferencerne derwid göras allmänna. Har et Rike den styrkan, at det icke behöfver frugta för någon, utan kan säga, som England och Spanien nyss complimenterat hvarandra, at den, som wil angripa oss, är välkommen, så wore sådant väl alltid oförsigtigt och mot ämnets natur stridande, men kunde stundom vara mindre farligt. Annan sak är det för en swagare Stat, som måste vara warsammare, at icke inwiklas i tråtor och ledsamheter, at icke föraktas af andre Magter, och icke finna hjelp då den behöfves. Der utrikes influencer tillika äro möjliga, och kanske en stor del af Folket, genom dåraktiga prædilectioner och kärlek för wiisa främmande Riken, äro intagne än för den ena, än för den andra utrikes Magten, der blir det äfwen förstörande för en rätt Patriotisme, och wädeligt för Medborgare, at rätt fullgöra sin skyldighet, wid Ministériele wärf, om tyfnaden icke derwid förwaras. Om och Medborgaren hade de bästa skäl, at der tänka med mindre wälwilja om någon främmande Magt, så kan man aldrig annat wänta, än at den Magten misshagar det. Den får då weta hwilka warit sig tillgifna eller icke, och om den eljest kunde gifva det, så har den icke någon anledning och prætext, at bygga på. Utländske Magter kunna då genom sin influence låta förfölja hwilken de behaga, så mycket farligare, som främmande Stater så derigenom alt mera insteg i et Lands egna ärender, och Rikets Själfständighet efter hand förloras, som sällan sker derigenom i war tid, at et Rike kan bli en Prowints af et annat Rike, men snarast och farligast sker derigenom, at et mågtigare Rike får den kraft, til at genom offentliga eller hemliga influencer, och då det går längst, genom hot och skrämsel, styra alt, efter sit behag, i et annat Rike. Hwilket Medborgare blir då sluteligen dristig och hjertmodig nog, at oförfräckt tänka och tala för sit Fäderneslands wälfärd och sjelfständighet? Om det kan lyckas, at den ena gången efter den andra under hwarjehanda prætexter, upoffra den, som har nog ädel dristighet dertill, så måste en slafwisk tyfnad upkomma öfwer alt, Patriotismen döer bort, och et Samhälle sänkes i den farligaste wäldom, stundom utan at bojorna offentligen synas. Så hände för-

dom hos de Folkslag, som fingo den bedröfweliga heder, at kallas de Romares Bunds-förwandter. Denna mäktiga Staten, som wille herrska öfwer alla sina Grannar, upwäckte oenighet och Partier hos angränsande Stater, och fick derigenom tillfälle at upoffra hwar och en Medborgare i dese Stater, som war emot dem och tänkte för sit Fädernesland, och så fullbragtes efter hand den trældom, hwari andre Länder nedföll under det Romerska öket.

Til sådane bedröfwelige fölgder leder äfwen det, at offentligen kundgöra Ministeriella öfwerläggningar, af den grund, som nu anförd är, i synnerhet i en fri och swagare Stat. Dersöre förbjuder också Kongl. Tryck-Frihets Förordningen hos oss, at låta trycka ministeriella ämnen ifrån Råd-Kammaren, och sådant ifrån Secretariatet, som til Rikens Ständers Plena icke blifwit ingifwit, hwar ibland wisertligen de Ministeriele Protocollerne äro, som aldrig offentligen utgifwas. Likaså förbjudes i samma Lag, at låta trycka det, som misshageligen kunde röra samtida Regerande Magter, och det måste ofta inflyta i Ministeriella Protocoller, så at den Lagen har ganska god grund.

I en längre framtid kan sådant wäl bli mindre betänkeligt, långt efteråt, sedan et wiset tidehwarf framtidit; dock fordras all en upplyst och dygdig Medborgares pröfning, för at noga urskilja, när det kan ske utan olägenhet för Samhället. Något fins merendels der, som har rum i alla tider, så länge ställningen i Europa, i anseende til Magternas interessen, är den samma, som den war i det tidehwarf-wet. Man bör också alltid wäja, at offentligen kundgöra wiset hästigare ordafätt om andra Stater, som i et framtidit tidehwarf ganska Patriotiskt kunnat wara yttrade. Om ej en billig agtning för andre Stater förbjöde det, så skulle jag i detta nu i fråga warande tryckta papper kunna wisa åtskilligt, hwilket aldrig bordt tryckas i Sverige af någon omtänksam Medborgare, som welat förwara wänskap med våra grannar, och icke uppriswa gamla och bilagde wisster imellan oss och dem.

En billig omtänka förbjuder alltid hwarje Patriotisk Medborgare, at kunna tillräckeligen beswara sådane slags skrifter, och grundeligen upplysa en allmänhet i sådane Ministeriele ärender, genom framläggande af många andre originale handlingar, när et sådant ofullständigt papper blifwit tryckt som detta. Man skulle ju då gifwa an-

led:

ledningar til misnöjen med främmande Hof, och kanske äfwen fram-
lägga sådant, som icke de en gång skulle föta om, hvilka man eljest
änmat tjäna med en sådan tryckning. Således får allmänheten lä-
teligen falska och origtiga begrepp, och medlen, at öfwertryga en all-
mänhet om sanningen i många delar, härwid äro icke möjliga, utan
Rikets olägenhet, emedan hwar och en omtänksam Medborgare måste
föfa, at förwara wänskapen med grannar och främmande Magter;
Och huru mycket grundeligt skal wäl kunna skrifwas i dessa ämnen,
så länge et Rike är i den belägenhet, at Utrikes Ministrar kunna gö-
ra påstående emot de skrifter, som härwid i et annat Land utkomma,
och icke behagat dem.

Et papper, kalladt Engelske Stats Ministrens Lord Carterets
Instructioner och Bref til Engelske Ministrene i Norden år 1743,
finnes i affkrift hos flera. Man hade alltid det medlet at förklara
detta för origtigt, emedan detta ej warit kundgjordt i tryck uti Eng-
land. Hwar och en, som förstår Ministeriele wärf, kan nog se, at
ingen annan, än en i Ministeriele ärender wäl kunnog man förstått
skrifwa det. Dessa papper innehålla sådane anstaller för Sverige,
som en slug Ministre, wid den tiden och ställningen, borde tänka; ty man
känner der igen hela kädjan af det som då hände. I medlertid skul-
le jag än i dag ogilla, at här låta trycka dessa papper. Det skulle
göra onödig stödning med andra Hof, och icke heller nu tjäna til All-
mänhetens upplysning, ty ehuru jag wäl förmodar, at Engelska Mi-
nisterens interesse än i dag i wiða delar, i anseende til wårt Sjä-
dernsland, wore likasom då, så existerar likwäl teke nu mera den
ställning, som et Konunga-wäl då förordskade, hwarföre alle såda-
ne papper skulle wäcka andra begrep hos den mindre kunnoga delen
af Allmänheten, än den tiden kan medgifwa, i hwilken man nu
leswer.

Dessa äro mina tankar i allmänhet, om et offentligt kundgöran-
de genom Tryck, af de fleste Ministeriela Handlingar och Proto-
coller. Beträffande nu detta i synnerhet, så är det helt ostridigt,
at et sådant papper som detta alldrig kommit ifrån Secrete Utfortet
til Rikens Ständers Plena. Jag minnes ännu hwad som hände
wid 1743 års Riksdag. På befallning upkom wäl wid 1743 års
Riksdag ifrån Secreta Utfortet et Betänkande, om ordsaken til Fin-
ska Kriget, och deraf kan jag så mycket mindre hafwa någon affkrift,

som det icke tillåts åt någon at skrifwa af det; men det minnes jag ännu, at det war mycket warsamt skrifwit, och aldeles icke likt detta papper, der nämdes icke några Personers namn och det innehölt åfwen några flera och andra omständigheter. Det stötte på, at de rätta orsakerna til detta Kriget kunde icke offentligen nämnas, i anseende til utrikes Magter. Då detta Betänkande förhades på Rib-darhuset, instånnde alle, af bägge Partier deri, at detta Krigets rätta ordsaker icke borde nämnas, dock påstod en Ledamot, om jag minnes rätt, war det framledne H. E. Herr Riks Rådet G. Löwenhjelrn, at man så gärna måtte nämna allt som något ofullständigt, på det at eftertiden ej måtte fasta ogrundade misstankar på dem, som styrkt til Kriget. Då proponerade Landtmarskalken Friherre Ungern von Sternberg, at detta Betänkande skulle genäst förseglas, och aldrig någon affskrift deraf så tagas, i anseende til utrikes Magter, hwilket ock blef bifallit. Detta nu tryckte papper är således antingen aldeles updiktadt, och rent af et charteqve, eller har någon Privat i Secreta Utskottet gjort et sådant Utdrag, efter pagina i Protocollerna citeras, som någon kunde se efter af dem, som nu hafwa tillgång til dessa Handlingar, och Secreta Utskotts Protocoller; men den partiffhet, som här förråder sig öfwer allt, utwisar noggsamt i hwad affigt och med hwad hjerta et sådant utdrag då skulle blifwit gjordt, och ostridigt har därmed mångenstädes så tillgått, som då, efter ordspråket: Din Onde läste Catechesen; at man tagit det man trodt kunnat tjåna i sit ändamål, infört det stympadt från sit sammanhang, och utelåmnadt det öfriga.

Min Herre nämner, at detta så kallade Utdrag af Secreta Utskottets Protocoller skal vara tryckt på Tyska i Doct. Büschings Historiska Samlingar, och at der tillkännagifwes, at han fått det af forðne Ryske Ministern i Sverige Baron Korff. Det är en merkelig omständighet, som Öfversättaren behagat förtiga. Man kan då döma, huru äreförgåten den til namn af Medborgare öförtjente människa skulle warit, som lämnat utdraget utur våra Ministériela Protocoller, och de ändock selagtiga, men emot Fåberneslandet retande, åt en utländsk Ministre, juft ifrån det Hof, hwarom då war frågan. Om hellswa utdraget warit gjordt i samma ändamål, så kan man deraf sluta til dens Medborgerliga hjerta och påliteliga orwåldighet, som åtagit sig den mödan at göra et sådant utdrag.

drag. Wille man åter ursäkta detta, som aldrig eljest låter försvara sig, med föregifwande, at någon gjort det, för at bedraga en utländsk Ministre, hwaritil man snart kunde få anledning af det slåta sammanhang, som deri finnes, så medgifwer man med det samma, at hela utdraget wore updfiktadt och ej det minsta wårdt.

Brottet emot Samhället faller nu således förnämligast på den, som först welat publicera utdraget ur våra Ministeriela Protocoller, och lämnat det åt en utländsk Ministre. Öfversättaren tyckes således vara försvarad deruti, at detta endast är öfversatt från et annat språk; men han kan ändock aldrig ursäktas inför Allmänhetens domstol deruti, at han wid des utgifwande på Swenska, uti sit Företal, som är för des räkning, utwisat sådane ändamål dermed, hwilka icke instämna med Gåderneslandens rätta gagn och Medborgerlig kärlek. Uti detta häftiga Företalet, bemödar Utgifwaren sig, at upelda bitterhet emellan sina Landsmän. Detta papper tycktes gifwa et lämpeligt tillfälle dertil. Utan at undersöka des riktighet eller orgrund, och utan at tillkänna gifwa, hwarifrån Utlänningar kunnat få våra Ministeriela Protocoller, då det kunnat uplysa påliteligheten af detta papper, så framgifwes det för Allmänheten med en Inledning dertil, som endast syftar at wäcka bitterhet och agg. Den samma Partiskhet, som wisar sig i hellska utdraget, densamma fortsätter man än vidare. Andamålet skulle wäl vara, at sätta en ridicule på Swenska Ministerens göromål wid Finska Kriget, och det med updagad Partiskhet utarbetade Företalet, förråder tillika det andra ändamålet, at wisla af Parti-agg kasta hat på de Medborgare, som, under wår olyckeliga Parti-delning, fått namn för at vara et Parti tilgifne; men bägge dessa ändamål skola snart förlovas, då man litet granskar ämnet. Det förre försvinner, ty de rätta orsakerna til Finska Kriget förtigas aldeles. Det sednare ändamålet är lika orimeligt; ty Partiernas ställning sedan den tiden har oändeligen ofta blifwit ombytt. Minsta delen lefwor nu, som då woro wid de allmänna ärender. Deras efterkommande hafwa skifwis delat sig ganska olika emellan Partierna. En del af de Personer, som här nämnas, hafwa sedan wittertigen ombytt Parti, och woro wäl då desse Personer mindre wäl anseddde, trodde man dem då vara mindre förtjente och dygdige hos det parti, som de sedermera gynnad? Detta enda skälet är tillräckeligt at wederslägga alt detta skrif emot

Perso-

Personer. Hela systemålet stadnar således wid en Parti-Fanatisme, at strika ut dem man hatar, utan at besinna, det föremålen at twista om, nu äro mycket annorlunda än då, och at samme Personer skulle deremot fått de största loford af den, som nu lastar dem, om de endast varit af des Parti.

Ännu en omständighet wil jag ock lägga til förut. Hvad gagnar det wäl Riket och Swenska Folket, om man nu efteråt wille med bitter iswer småda på de händelser, som skedd i fordna tider, och hwaritil utan twiswel i den tiden wigtiga skäl förewarit? Om man nu wille på det sättet börja endast ifrån 1718 med Baron Görtzs äde, som många anse oförjånt, fortfara til 1727 års Riksdag och Gref Wellingsks dom, hwilket är rätta och första grunden til alle wåre följande Parti-stormar och förföljelser, och så widare, så winnes ju nu mera ingenting emot de Personer, som i den tiden woro Acteurer, och långesedan är bortgångne utur Samhället. Wißt är det, at alle wåre bedröfwelige Partier, och de tråtofrön, som ofta gör den ene Medborgaren til den andras fiende, och hwarom man hatar, försmåder och förföljer hwarandra, icke först kommit från utrikes Magter, fastän man sedermera efter hand inblandat dem deri, utan af helt små ordsaker, at två betydande Män i Rådet icke kunde wäl förenas. Gr. Wellingsk måste gå under, som ägde minsta styrkan, des wänner förföljdes; och ifrån den tiden förnämligast råknar man ursprunget och bitterheten af wåra Factioner. Sedan den tiden hafwa Partierne hundrade gånger ombyt看twiste-ämnen, Personer och äfwen ställning med utrikes Magter, och hela detta inbördes Kriget har ofta varit en strid om enskild säkerhet emellan Partierne, som jag fruktar, at det i många delar än i dag är. Hvad wil man då, om man tänker förnuftigt, wid alt detta chaos, winna med enskild bitterhet och försmådelser imellan Medborgare, i synnerhet emot dem, som långesedan gått ur tiden, och då gamla twiste-ämnen icke mera äro til.

Nu beträffande det Finska Kriget i synnerhet, så anföras i detta tryckta papper, wisserligen icke des rätta ordsaker, utan alt det här nämnes, är så mycket mindre hufwudsakelig, som det är allmänt bekant, hvad här också nämnes, at derwid war en Secret Beredning af någre få Personer, och de rätta grunderna dertil kunde aldrig hwarfen handteras i Secreta Utskottet ibland så många Perso-

Personer, ej heller således införas i des Protocoller, ty det stridde emot ännets natur; och man lär föga kunna ännu i denna dag, för utrikes Magters skull, säga allt rent ut, utan endast så peka derpå för mera kunnoga Medborgare, af hvilka en stor del längesedan weta det.

Krigsstyrelsen hade sedan gamle tider varit allmän i Swenska Nationen. De, som följt Högsålig Konung Carl den XII, woro så mycket mera intagne deraf. En stor del hade slitit ondt i Siberien, och åstfåde just icke Ryssland. Våra förlorade Prowintser lågo många om hjertat, och Nationen kände ännu icke, hwad et annat Regeringsätt borde verka på möjligheten at föra offensiva Krig. Alla dese principer woro långt ifrån icke förqwasde under Ministeren för 1738, utan man hade ständigt wändt Nationens upmärksamhet på dese förlorade Prowintser at den sidan, då de tillfällen woro, at det behöfdes. I Secreta Utskottets Protocoller, alt sedan 1723, samt den tiden en principe följde, at afbida tillfällen til at få igen dese Prowintser, och detta fins äfwen af flera nu mera tryckte handlingar. År 1727 då man stridde wid Riksdagen, om Wieniska och Hanoverska Alliancerna, så upelldades ju sinnena ännu mera emot Ryssland. Det wore alt för långt at säga alt, som hörde til detta ämne, men hwar och en som icke är aldeles okunnog om våra hwäfsningar, måste ju weta det, at den Ministeren, som 1739 ombyttes, war 1727 för Frankrike och emot Ryssland, och då des mening war den som want Pluraliteten, så war ock Pluraliteten af samma tanka emot Ryssland, dagtadt Kejsarinnan Catharina I, hoteller. Sedermera ändrades ställningen i Rådet, men icke Nationens ihwer öfwer de förlorade Prowintser, och des åstundan at få igen dem. Wid Riksdagen 1738 tyckte man, at tillfället af Rysslands Krig med Turken då war dertill lämpeligt, den gamla Krigsstyrelsen hjälpte til, Arméen war mycket bögd för Krig, då gamle och unge saknade all befordran efter Placeringen. Ingen utrikes Magt understödde detta, när intet Krig mera än med Turken då war i Europa, och ingen behöfde war hjälp, och Frankrike bemedlade ju sjelft år 1739 friden emellan Ryssland och Turkiet. Jag har set några enskilda bref ifrån Gref Tessin, då under Riksdagen, som wisa, at han då afböjde denna Krigsifwern; den beslöts icke under den Riksdagen, utan twärtom gjordes det swårt, genom många af Secreta Utskottet förefrisna wilkor, som alt systade på at hin-

dra det. Men sedermera uppades en annan omständighet, som icke kom ifrån någon utrikes Makt, för des skuld, utan ifrån en annan sida. Ingen är okunnog om hwälfningarne i Ryssland, efter Kåisarinnan Annas död, huru Prinsessan, sedermera Kåisarinnan Elisabet, genom en lyckelig Revolution kom på Thronen, huru anstalterne dertill wore gjorda lång tid förut, och omberodde åt någre så förtrogne Personer. Det är också ganska witterligt, at Franssyste Ministren Marquis de Chetardie war deribland: Underhandlingen, som derwid genom honom prefs til Frankrike, och derifrån til andra Riken, är icke heller obekant. I detta papper står pag. 18 et Utdrag af et Bref från Graf Tessin, som då war Ministre i Frankrike, at om Krigs förklarungen dröjde, så kunde Prinsessan Elisabets Parti i Ryssland förkingras. Sedan det nu redan är tryckt, hwad man altid förut undwikit, at offentliggen nämna, fast det icke varit obekant åtminstone för dem, som den tiden tjänt i Ministeren, så kan det ock icke anses för något aldeles nytt. Monne dessa slags ämnen kunde handteras annorlunda, än endast af några så Personer? Borde man wäl igenom ovarsamhet härwid, blottställa då warande Prinsessan Elisabet för oundwikelig fara? Monne tiden icke presserade, då en titårnad Revolution war redan bekant för flere Personer? Och wid så beskaffade omständigheter, beredde man sig icke på mångårigt Krig, och trodde sig icke behöfwa widlyftiga anstalter, för wisad, som man då war, om en fördelagtig Fred, så snart den påsyftade Revolutionen funnat fullbordas.

Igenom detta Swenska Kriget, wänts ändamålet med Revolutionen i Ryssland. Elisabet kom på Thronen, ärkände sjelf ofta, at hon hade at tacka Swenska Kriget dertföre, och bibehöllt til sin död en beständig kärlek och wälvilja för Sverige, fastän några utrikes influencer stundom upwäckte något smått gnabb imellan Ministererne i des tid. Huru nu åter detta allt, som war utsedt til Sveriges fördel, mislyckades, är en lång kädja af anecdoter. Huru Hertigen af Hollsten, enligt samma plan, skulle begära, at så studera wid Academien i Lund, huru det skedde, och grunderna at det afflogs, huru han i det samma skulle unnämnas til Successor i Ryssland, då han war i Sveriges wäld, och det bli en drifsiäder til en fördelagtig fred, hwad hinder i planen och mislyckade det förordskafade, at detta afflogs, är allt söga kände anecdoter, som gå in i denna kädjan. Elisabet lät riktigt genom Chetardie annåla Re-

volutionens lyckliga fullbordan hos Swenska Fält-Herren, denne aflåt också fiendligheterna aldeles riktigt, men med den sakenshoghet på sin sida, at icke förut sätta sig fast i det under hellska Kriget på tillräckelig Guarнизон blottade Wiborg, såsom en drif-sjäder til freden. Det som ofta är tryckt, är sedan ganska weterligt, at Chetardie föll i onåd, för det, at han gick med Kejsarinnan på en Pelegrims färd, fastän han war af annan Religion, at andre Magter, som woro Sverige mindre bewägne, och systade på andra affigter, nyttjade tillfället, och kommo inellan, samt ledde rådslagen mindre til Sveriges fördel, huru Stilleståndet förwandlades til ordenteligt Krig, huru en del wåre Generaler och Krigs Conseiller derwid förhöll sig, med mera. Monke man aff detta papper kan få uplysning om alt detta?

Med den uplysning som wi nu äga, så hade alle offerter och planer i werlden icke bordt leda oss in, at hellska börja et Krig, och jag säger för min del, at om och halfwa Europa kunde winnas, för at taga wäl til, så skulle jag nu mera för min del albrig någonsin styrka til, at Sverige borde börja någon fiendelighet på et eller annat sätt; men låtom oss anse ställningen sådan som den då war, då man ännu icke ägde de kundskaper om Sveriges ställning at föra Krig, som nu för tiden, då man litade på den gamla krigsstyrkan, utan at känna de förändrade omständigheters werkan, då tillika här war at winna en pålitelig förbindelse med den Regerande i Ryssland, som skulle genom tillfället af Swenska Kriget, winna sin Stora Faderns Ehren, då man endast tänkte på et kort Fälttog, hwars följd skulle blifwa en för oss lyckelig Revolution i Ryssland, och betalas med wår stora fördel, när man lägger alt det i en wigtiskål, så må man icke undra, at stora och redslige Medborgare i den tiden anset alt detta fördelagtigt, och jag finner för min del, at deras upåt förmonligt för Riket, men icke det af orwäntade omständigheter förordsakade utfallet, bör härwid anses.

I detta papper, som skulle wara utdrag af Protocollerne i Secreta Utskottet, stadnar det icke blott wid et sådant utdrag, utan Auctoren har äfwen öfwer alt tillagt sina reflexioner, måstadels partiska, som alt det öfriga, hwilka mångastådes kunde utwisas, om man icke woro sorgfällig at undwika widlystrighet. Jag hinner nu endast göra några Anmärkningar, i anledning af de här nämde Personer, för at bestyrka, det all affigt, som syster at af Partiagg härwid

svårta Personer, måste förfalla, då man endast gör sig möda, at kret tänka härvid. Det börjas först med transporten til Finland 1739. Af de Herrar, som då woro i Rådet, lefwid nu ingen mera, än Hans Excellence Herr Riks Rådet Grefwe Löwen, som pag. 5, säges hafwa tillstyrkt, at en Armée af 20,000 man borde til Finland transporteras. Monne någon kan twifla om denne Herrens beständiga redelighet och trogna nit för Söderneslandet, å daga lagd under snart 70 åra tjenstetid? Wid denna första transporten, war å nu intet Krig beslutit, hwarföre Kriget ock icke blef förr än två år efteråt. Pag. 4 säges, at Riks Råderne Adlerfelt och Ehrenpreus trodde, at tiden til transporten ännu ej woro för handen. Ingen kan wara okunnog om deras Parti tänkesätt, men de woro ändå dock deremot, således handterades detta aldeles icke som Parti sak. Riks Råderne Lagerberg och Nordenstråle nämnas också pag. 5, såsom warande emot transporten, hwilket bewisar det samma, at ingen Parti-tänka häruti sig blandat. Riks Rådet Gref Meyerfelt hade warit för den än större transporten, som Riks Rådet Gref Löwen föreslagit, hwilket bewisar å andra sidan detsamma. Pag. 6 säges, at Frankrike ogillat denna transporten såsom oförsigtig. Pag. 7 nämnes den Secreta Beredningen, som endast består af två Adelsens Ledamöter och en Ledamot af de andre Stånden, samt trenne Riks Råder. Det bör nog märkas, at ifrån den dag, då man börjat här om öfwerlägga i denna Secreta Beredningen, och sedan til Krigets förklarande, så woro på förberämt sätt, omständigheterna sådana, at det ämnet aldrig offentligent kunde eller borde handteras. Det war wisserligen för det rätta ändamålet angelägit, at desse Committerade skulle bibehålla nogaste tystnad, och tiden, då de förordnades, sammanstämmer at bestyrka hwad man tillförene anfört, om nödwändigheterna och ordfakerna til denna deruti angelägna tystnaden.

Den principen är wäl amars, då man har styrka at föra Krig, ganska riktig, som nämnes pag. 10, at det wore bättre dö som tappert Goff, än lefwa i en eländig dependance, nedrighet och förfakt, på sätt som de der anförde Livii ord lyda: Pax servientibus gravior, quam Liberis bellum. Det skulle icke nu tjäna sig, at anföra allt, hwad som i den tiden kunde gifwa anledning dertil. Wisst är det, at en förändrad ställning i Ryssland, war då mycket viktig för Sverige, och då man tillika kunde bidraga til en af oss billigt åtskad Prinsessas uphöjande på Thronen, så blef det rätta ordfaken, ehwad

ehwad andre ordsaker offentliggen anfördes. Då wiså delar i detta ämnet, som sagt är, ej kunde eller borde offentliggen nämnas, så återstod ingen annan wäg, än at föredraga sådant, wid hwillets anförande intet ministerielt hinder mötte. Denna puncten bestyrker äfwen en ni mera känd sanning, att wårt Fäderneslands omständigheter icke hådanefter tillåta at börja någon fiendelighet, och at wi alldrig böra tänka derpå, ty om, til exempel, som wid detta tillfälle, grunderne dertill skulle bestå i sådane underhandlingar, som alldrig böra förut kundgöras, så måste man ju då uppsöka hwarjehanda annat att föredraga, som antingen gjorde altsammans i början lika så omdjeligt, som utbrändet kanske alltid wore det, eller skulle de, som, i Gria Samhällen af ägg til Ministeren, bestrida alt hwad som händer, få et öppet hugg, at skrifa ut altsammans; och i en sådan ställning känner man illa Krig, om man tror, at man någonsin med fördel kan utföra det.

Pag. 13 nämnes af de Deputerades berättelse något om tillståndet i Ryssland, huru en förändring wore angenäm för Rysska Nationen, som tjänar at bestyrka, hwart man egenteligen söstade, mera borde man icke då säga. Likaså finnes pag. 15, at Landmarskalken Lewenhaupt sagt, det Kriget inom et år terde wara til ända; som alt besannar det samma, at det war något annat, man wäntade derigenom skolat hända.

Pag. 22 nämnes, at Hans Maj: Höghstsalig Konung FRIEDRICH voterat i Rådet fullkomligen för Sinska Krigets förklarande, då det skeddde. Man känner wäl eljest, huru denne Höghstsalige Konungen tänkte wid Ministeriella ställningen i Europa; och at han gick in uti detta, bewisar, at det icke varit blottadt af skål. Det söljande, som här anfördes, huru Kriget, som af Rikens Ständer in Plenis blef beslutadt, på en dag och inom et par timar gick igenom Ständern, bewisar, at derwid icke varit någon Partiopposition, ty hwar och en, som varit med wid Riksdagar, känner neghsamt, at der den minsta Partiopposition finnes, så går en sak aldrig igenom på et par timar, samma dag som den först annåles. Man minnes ju också ganska wäl, huru de fleste i den tiden af bägge Partierna, sammansstämde för detta Kriget, det man ännu ock kan se af flere Herr von Dalins Werfer i des tryckte Arbeten.

Det sista i detta papper, om wilforens utstakande för en tillgörande fred, kan aldrig wara riktigt, utan antingen är det aldeles

fallet, eller ock har det endast varit et sådant papper, som man med lit uppgifwit för at göra det bekant, liksom ofta sker wid Frids-tractater, at man gör försträffliga propositioner i början, för at sedan få pruta af en del. Här nämnes en hop Personer, som skulle utarbetat dessa frids vilkoren, men om de öfrigas namn wore missänkt hos dem, som endast döma att som de tycka om Personen, så låra också desse nödgas medgifwa, det framledne Riks Rådet Grefwe Löwenhjelm, som också här nämnes bland dessa Deputerade, aldrig varit nog enfaldig, til at allvarsamt tro, det et Rike, utan at vara bragt til närmaste grad af undergång, någonsin asträder Rikets Hufvudstad. At wi skulle kunna eröfra och i friden behålla Petersburg, war aldrig allvarsamt någons tanka, ej heller drömde någon då derom, fastän enskildte Personer wid sådane tillfällen stundom kunna tala dårskaper.

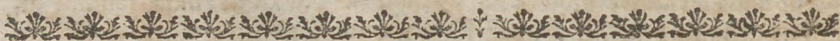
Föreläret förtjante wisserligen mycken gransking, om utrymmet i et bref kunde tillåta det. Jag binner endast anföra några omständigheter. Här säges, at detta wore tryckt, at hjelpa Allmänheten grundeligen känna de för dem utropade stora och oförlitneliga Genier och Administrateurer, hwilka på Rikets bekostnad erhållit så mångfaldiga belöningar och pensioner. Man har nu förut anfördt de omständigheter, som wisa, at de här nämde Personer icke förtjant at lastas. För at åfwen ådraga dem afund, nämnes här ogrundat om dessa stora pensioner. Af alla dem, som år 1741 woro i Rådet, och här fått den äran at nämnas, hafwa de fläste förblifwit wid sina ämbeten, at til des de, med Rikets Ständers och Fädernesländers bifall, och således med heder blifwit lagde i sin graf. Ingen af dem har mig witterligen haft någon pension, utom Rikets Rådet Herr Grefwe von Rosen, och at den war wälförtjant, torde det bäst bewisa, at man åfwen i den tid. n då, han fick den, såg sig icke med billighet kunna undgå at bewilja den, åt en Herre, som frälsat Höghetsfullig Konung CARL den XII:tes Lif, som i alla tillfällen utwisat det redeligaaste mit, och som til 80 års ålder tjant sit Fädernesland, med den ära, som inga stormar förmått fördunkla. Herr Rikets Rådet Grefwe Tessin war då, när Kriget belörs, ännu icke i Rådet, men wille man innesluta honom, då han såsom Swenskt Ministre här nämnes, under denna förhateliga målning af dem, som haft pensioner, så tycker jag at hellska afwunden borde skåmmas, til at utgjuta försmådelse på en Herres minne, hwilkens lysande egenheter och stora förtjän-

förtjänster emot Fäderneslandet å utom och innom Riket så allmänt vördade, at agget sjelft måst tyfina. Testiner födas icke många i hvarje århundrade, deras dygd, ära och förtjänster behöfwa intet förskvar, och om vår otacksamhet kunde gå så långt, at wi i alt annat skulte förgåta des. Storstycke til Fäderneslandets wälfärd, så blifwer minnet af dem ändock qwar, ätminstone så länge wi hafwa för ögonen vår nu Regerande Allernådigste Konungs Höga Egenskaper, och derwid icke låra kunna utplåna minnet af en Testins förträffeliga wärd om des Upsotran. Hwilket Land i werlden, utom et Marocco, skulle wäl warit nog otacksamt, at låta en så stor Man lefwa utan underhåll, som upoftrat all sin tid, sina krafter och sin förnödenhet i Fäderneslandets tjänst wid de wigtigaste wärf, och som hedrat sit tidehwarf och sit Fosterland wid alle tilfällen. Des fattigdom wid des ödd bestyrker ändock, at han icke riktar sig på det allmännas befostrad, och de wälgärningar han gjort åt Samhället och Medborgare, jämte des stora förtjänster, utläcka säkert alla afundens glöddande stoft, åfwen så wäl hos de efterkommande, som det händt ibland de medlefwande.

Det öfriga af detta Företalet skulle leda mig in i ganska widlyftiga granskningar, om man tilbördigen skulle utreda des ogrund. Det är ätminnadt til en Parti-Catalogue, at samla förebräelser emot dem man wil förfinåda; och om andre icke hade mera Medborgeligt hjerta, för at ståla up en Contra-räkning, huru mycket skulle man icke hafwa at säga? Men bewisar wäl sådant någon ting annat, än Auctorens Parti-istwer? Och huru mycket wäld och origtighet inflyter icke i såd. me Cataloguer, liksom i denna? Här säges, at wi warit frie til namnet, men i hselwa werket trälar under egne Medbröder. Jag undrar, när det någonsin händer annorlunda, om Parti-wälden grundas på inbördes förtryck, rätt så wäl, om de hafwa det ena namnet, som det andra. Om man kistewis förföljer, hatar och förtrycker hwarannan, intnar prætexter, för at komma åt den til wälfärd och egendom, som Parti affigt och agg fordrar at fördöma, så undrar jag, om det någonsin annat är, än en förgylt träldom, under Frihetens helgade namn. Jag ålskar det rätt så litet, om det sker af den ena som af den andra, men kan ock icke tåla, om den ena gör sig til, och förebrår den andra, hwad den bör weta, at man också icke mindre på sin sida syndat, när man konunit åt. At här granska heta det gråliga Finance-werket, skulle wara at strifwa en volume. Partierne äro på båda sidor mera oskyldiga i des oredor, än enskildre interesslen, som nytjat alle slags conjuncturer sig til fördel,

det, än på et än på et annat sätt. Här berömmes Skriften: Bestyrmerslösa Stunderens Tankar. Der får hwardera sin Lira, och 1766 års Finance-anskatter så öfwer så wäl sin del, som de andra. Det säges i Företalet til Tredje Delen af denna Skriften, at ingen människa således mer kan tro sig säker i Sverige, om Lif, Fria och Egendom, som på något sätt misshagar, än det Partiet, som har interesse i hög, än det, som har interesse i låg Cours, allt som de ömsom äro rådande. Om det skulle äga någon grund, så tycker jag, at man har intet mycket at förebrå hwar en. Att arbeta för hushållning är mycket godt, men icke at njugga i snäsaker, och låta, utländske Näringsidkande Nationer til fördel, den stora Hushållningen, Rikets redbaraste egendom, våra Näringar förfalla, och Arbetare sysslolse flytta ur landet. Hwad är icke det för en jämmerlig enfsaldighet, at anföra det ibland andra öfwerlagade omständigheter, det en del af Landets för witterhet berömde Penmor skrifte skrifwit emot hushållning och sparsambet, och för yppighet och öfwerflöd. Jag har ej sett en endo, som skrifwit emot hushållning och sparsambet; men at granska rätta sättet af hushållning för et Rike; at wisa det sparsambet i et Land ei består i bagateller, och ej winnes af näringslöshet at utreda rätta bestaffenheten af yppigzeten och botemedlen deremot, det är of de widlöftigaste ämnen, som wäl tål at skrifwa om; och enfsildt ibland Personer, är lika af bägge Partierna den ena bögd för et sparsammare, och en annan för et öfwerflödigare lefnadsätt. Hwar är nu i allt detta, i Finance, i hushållning med hwad mera, Bedragarena, som här nämnes, at man borde med nogaste försening uplösa, och Bedrägeriet, som man borde förkasta. De fleste torde finna detta närmare än de tro, i egen barm, i egna och enfsilda intressen, som man ofta itkläder namn af allmänt wäl, i egit agg til Personer och begär at herrska, med åstundan at förtrycka den sig deremot sätter. Det är människo hjertats farligaste bedragare, och det måst förledne bedrägeriet, som man kanske minst wil utforska och förkasta, medan man af allmänt och enfsildt agg så gärna wil kasta sådana förhæfcliga namn på andra, den någon affigt fordrar at utropa, såsom forfiga bedragare; men Guld gifwe, at wi icke längre måtte bedraga öf siewa, med våra enfsildta intressen, parti agg och Regerings lydnad, så skulle det stå bättre til, wi kunde då enhälligt (icke efter Parti önskan at ensamt få herrska, utan med den rätta enigheten, som lika seumdrägtigt har Samhällets gagn och ei egna begär til föremål) med ömmande hjertan och omhugsan, söka at rädda öf siewa och wäret fåra Fædernestand, och på detta sätt (men icke annorlunda, ehuru wackert sken man må gifwa det) skulle ännu både tid och möjligghet wara öfrigt til råddning, hifst under en infödd ung Konungs nyligen började Regering, hwilens förträffliga egenheter, uplysta insigter, och ömna hjerta löfwa des Folk och Rike så mycket godt.

Detta är nu allt, hwad jag nu i hast trode wara nödigt anföra, för at fullgöra min Herres åstundan, til at yttra mina tankar öfwer denna Skriften, det jag sökt göra lika upriktigt, som det är, då jag nu slutet gen får förklara den fullkomliga högaktning, hwarmed jag städse har äran wara.

SECKERM,

Tryckt uti Kongl. Finska Boktryckeriet,
hos JOHAN ARVID CARLBOHM, 1771.

www.books2ebooks.eu